

PRIVILEGIJI NA BRODSKOM TERETU

Prof. Đorđe Ivković

dipl.iur. & dipl.oec.
odvjetnik u m.

Razmatra se definicija privilegija na brodu prema doktrini. Analiziraju se i odredbe Pomorskog zakonika o privilegiju na teretu. Proučavaju se odredbe toga propisa o privilegijima na brodu i na teretu. Ukazuje se na važne razlike između te dvije vrste specifičnih zakonskih založnih prava, uzimajući u obzir lokaciju tih odredaba u Pomorskom zakoniku. Ističe se povezanost ostvarenja privilegija na teretu i instituta privremenih mjera te se ukazuje na teškoće koje nastaju u praksi. Upozorava se na razliku između odredbe čl. 965. Pomorskog zakonika o privremenoj mjeri na teretu, (koji je nazvan »stoppage in transitu«) i privremene mjere za ostvarenje privilegija na teretu. Posebna analiza je usmjerena na situaciju kada se brod koji vije stranu zastavu nalazi u luci u R. Hrvatskoj i na problem primjene Pomorskog Zakonika odnosno upućivanja na strano pravo, obzirom da nema jasnog upućivanja na strano pravo za privilegije na teretu.

Ključne riječi: privilegij na teretu, privilegij na brodu, založno pravo, privremene mjere, mjerodavno pravo

Uvod – pojam privilegija na brodskom teretu

Privilegiji na brodskom teretu¹ rijetko se sreću u praksi, iako su poznati i korišteni od davnih vremena. Tragove uređenja privilegija na brodskom teretu možemo pronaći već u Digestima, zatim u Consolato del mare, Roles d'Oleron, Code de Commerce itd.²

Doktrina smatra da je privilegij na teretu donekle sličan pravu retencije³, i smatra da se zapravo radi o „...pravu prvenstvenog namirenja i pravu na stvaranje založnog prava u određenom roku i uz određene kautele“⁴.

Ovaj institut nije bio predmetom međunarodne unifkacije. U nacionalnim propisima pojedinih država nalazimo na prvi pogled slična ali u nekim segmentima i bitno različita rješenja..

Pomorski zakonik⁵ (u daljnjem tekstu: PZ) odredbe o privilegijima na teretu sadržava u čl. 592.-597. iz kojih je vidljivo da imaju sličnosti sa privilegijima na brodu ali i da postoje bitne razlike.

2. Privilegiji na brodu i privilegiji na brodskom teretu – sličnosti i razlike

Tražbine koje su privilegirane mogu nastati iz ugovornih ili izvanugovornih odnosa. Privilegij se ne stvara ni posjedom niti detencijom. Pomorski privilegij na brodu⁶ i onaj na teretu, nastaju *ex lege* samom činjenicom

¹ Engl. lien on cargo; franc. privilèges sur la cargaison; ital. privilegi sulle cose caricate; njem. Pfandrecht an den Gütern; rus. требования груза.

² Podrobnije, vidi Berlingieri, I diritti di garanzia sulla nave, l'aeromobile e le cose caricate.,1965, str. 252 i sl.;Code de Commerce čl. 306-308.

³ Vjerojatno radi isticanja te razlike uvršten je i čl. 595. Retencija i privilegij mogu se naći i u koliziji.

⁴ Branko Jakaša i Emilio Pallua, Stvarna prava i privilegije, 1964, (rukopis), str. 110., Pomorska Enciklopedija, VIII, str. 117.; Branko Jakaša, Udžbenik plovidbenog prava, I izdanje, 1979, str. 281-283.

⁵ Pomorski zakonik, Narodne novine br. 181/04

⁶ Odredbe o privilegijima na brodu primjenjuju se i na jahtu (čl.2. PZ-a). Tek usput navedimo da čl. 190. Pomorskog zakonika predviđa i brodice za prijevoz tereta kao i Pravilnik o brodicama i jahtama, Čl.3.,st.1.toč.2., (NN 27/05, 57/06. čl. 24.st 1., t.3.), ali u čl. 592. glede privilegija na teretu spominje samo „brod“ iz čega treba zaključiti da se odredbe čl. 592-597. ne primjenjuju na brodice. Ipak

dogadaja koji je predviđen zakonom i to za privilegij na brodu u čl. 241., a na teretu u čl. 592.st.1.toč.1.-3. PZ.

Privilegij na brodu može se utužiti. Ta se tužba može zabilježiti u upisnik u kojem je upisan brod. Privilegij, na brodu se može upisati a temeljem čl. 953.st.2. PZ može čak biti osnova za privremenu mjeru zaustavljanja broda, itd.

Privilegij na teretu može se također utužiti, ali PZ ne predviđa mogućnost njegova upisa.

Međutim prema odredbama Zakona o upisniku sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima ⁷ (u daljnjem tekstu: Zakon o upisniku tražbina) omogućeno je upisivanje „osiguranja“ u Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika, koji je Upisnik javna knjiga (arg. iz čl.2.st.1. Zakona o upisniku tražbina).

Prema čl.6.st.5. Zakona o upisniku tražbina upisuju se :

„5. mjere zabrane otuđenja ili opterećenja predmeta osiguranja, određene u skladu sa zakonom.«

Pomorski zakonik u čl. 597.st.1.toč.3). predviđa izdavanje privremene mjere, a Ovršni zakon⁸ u čl. 297.st..1. određuje:

»(1) Radi osiguranja novčane tražbine može se odrediti svaka mjera kojom se postiže svrha takva osiguranja, a osobito:

zabrana protivniku osiguranja da otuđi ili optereti pokretnine, oduzimanje tih stvari i njihovo povjeravanje na čuvanje predlagatelju osiguranja ili trećoj osobi«.

Potrebno je dakle formulirati prijedlog za privremenu mjeru na način da odgovara onome što zahtijevaju odredbe Zakona o upisniku tražbina.

Mjesna nadležnost je određena u čl. 11.st.1. toč. 3. Zakona o upisniku tražbina. Izvjesnu teškoću predstavlja dostava protivniku osiguranja koji se nalazi izvan

treba razmisliti da li se odredbe Pravilnika o brodicama i jahtama eventualno primjenjuju i na privilegij na teretu na brodicu, kad je spomenuti Pravilnik, možda i protuustavno, stvorio privilegij na brodicu, kojeg Pomorski zakonik ne određuje . Izgleda, naime, donekle čudno i nelogično da po Pravilniku postoje privilegiji na brodicu, ali ne i na teretu kojeg ta brodica prevozi.

⁷ Narodne novine 121/05

⁸ Narodne novine 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05.

Republlike Hrvatske. Problem može općenito nastati već kod prijedloga za privremenu mjeru u pogledu identificiranja tko je točno protivnik osiguranja.

Kod sastava prijedloga za privremenu mjeru potrebno je udovoljiti zahtjevu iz čl. 12. st..3. Zakona o upisniku tražbina, odnosno za drugi dio (DIO »B«).

Valja upozoriti na odredbu Ovršnog zakona u čl. 297.st.2. prema kojoj se *privremenom mjerom ne stječe založno pravo* iz čega slijedi da odredbe Glave III. ne dolaze do primjene, osim ako se nakon postupka opravdanja privremene mjere založno pravo odredi u presudi.

Prema navedenoj odredbi čl. 30..st.(5) Zakona o upisniku tražbina, o prigovoru protiv zaključka odlučuje općinski sud na čijem se području nalazi sjedište Službe upisa.

Možda je ovo mjesto da se razmotri i nadležnost za privremenu mjeru na teretu. Iz odredbe čl. 841., st. (6) Pomorskog zakonika očito je da je za privremenu mjeru osiguranja nadležan trgovački sud nadležan za pomorske sporove. To je zapravo meritorni dio privremene mjere a koja je mjera osnova za upis. Općinski sud može rješavati samo o postupku upisa i ne može donositi meritornu odluku o privremenoj mjeri. (čl. 31. Zakona o upisniku tražbina).

Ni jedna ni druga vrsta privilegija ne prestaju promjenom vlasnika (čl. 243. i 593. PZ), i jedan i drugi prestaju iz PZ-om navedenih razloga (čl. 246. i 597. PZ), prestankom privilegija ne prestaje tražbina (čl. 249. i 593. PZ), za oba je zakonom određen red prvenstva (čl. 245. i 594. PZ), kao i rokovi (čl. 247. i 597. PZ).

Razlike su dosta bitne jer privilegij na teretu, prema čl. 592. PZ, nastaje radi osiguranja samo sljedećih tražbina:

- 1) *sudskih troškova učinjenih u zajedničkom interesu svih vjerovnika u postupku ovrhe ili osiguranja radi toga da se sačuvaju stvari ili da se provede prodaja te troškove čuvanja i nadzora tih stvari od ulaska broda u posljednju luku,*
- 2) *tražbina po osnovi nagrade za spašavanje i doprinosa iz zajedničkih havarija koje terete stvari,*
- 3) *tražbina iz ugovora o prijevozu, uključujući i troškove uskladištenja ukrcanih stvari.⁹*

⁹ U tekstu zakona navedeno je „ukrcanih“ stvari. Smatram da to nije logično. Činjenica je da je u Uredbi o stvarnim pravima na brodu

Slučaj naveden pod toč. 1) zapravo se ne događa dok je teret na brodu u plovidbi, a onaj pod toč. 2) najvjerojatnije se događa dok je teret na brodu, a iz toč.3) djelomično nastaje dok je teret na brodu ali i dijelom kada je teret izvan broda (tijekom uskladištenja).

3. Privilegij na brodskom teretu i privremene mjere

U odredbama PZ o privilegijima često se pojavljuje pozivanje i upućivanje na privremene mjere kojima se aktivira privilegij ili se prekida rok prestanka. Iz PZ jasno proizlazi da se radi ostvarenja privilegija na brodu primjenjuju odredbe čl. 953 - 964. PZ. Međutim, te odredbe se primjenjuju samo na privilegije na brodu i nisu primjenjive na ostvarenje privilegija na brodskom teretu.

PZ ipak sadržava i odredbe o privremenim mjerama na teretu i to u čl. 965. Za razliku od odredbi čl. 953. o privremenim mjerama na brodu sa specificiranim pomorskim tražbinama, odredba čl. 965. nema specificirane, nazovimo ih, „teretne tražbine“, jer se mogu zatražiti i odobriti „Radi osiguranja novčanih..... i nenovčanih tražbina...“, dakle dosta neodređeno. U stvari, odredba čl. 956. predviđa samo „...privremenu mjeru koja se sastoji u tom da će se odrediti iskrcaj tereta s broda i njegovo čuvanje u javnom skladištu ili drugom prikladnom mjestu.....“. ¹⁰ Prema tome, ta odredba nije prikladna, odnosno ne bi se mogla primijeniti kada je teret već iskrčan, jer točno navodi da se predlaže protiv „...osobe koja je ovlaštena da raspolaže teretom koji se nalazi na brodu“ a što određuje PZ. ¹¹ Odredba ne određuje vremensku granicu. Obzirom da je određena pasivna legitimacija (protivnik predlagatelja) i to je jedno ograničenje za primjenu u pogledu privilegija na teretu. Trebalo bi dakle primijeniti odredbe Ovršnog zakona uključujući i odredbe o

i o pomorskim privilegijima iz 1939. u § 6 određeno na „iskrcane“ stvari. Također i u Codice della navigazione čl. 561. («cose scaricate». Vjerojatno se „ukrcane“ treba shvatiti „koje su bile ukrcane“.

¹⁰ Primijenit će se odredbe Ovršnog zakona, čl. 300 i sl.

¹¹ Pitanje kod ove odredbe može biti tko je protivnik predlagatelja za privremenu mjeru? Po odredbi je to osoba ovlaštena da raspolaže teretom, ali tko je to ako se nitko ne javi za teret, a teretnica je „po naredbi“? To bi mogao biti i krcatelj ili čak postavljeni skrbnik. Osim toga i prijevoznik mora na neki način biti stranka u postupku jer se dotiče i njegov položaj i interes. Ova privremena mjera nije ona koju zahtijeva čl. 597., st. 1., t. 3) PZ. Ako i kada se teret iskrca po privremenoj mjeri iz čl. 965., vjerovnik mora zatražiti posebnu privremenu mjeru unutar roka od 15 dana od iskrcaja.

postupku opravdanja privremene mjere (čl. 303 Ovršnog zakona).

Vraćajući se natrag na odredbe o privilegijima na teretu vidljivo je da čl. 592.st.1. određuje da se odredba o privilegijima primjenjuje samo „....na stvarima ukrcanim na brodu...“ Odredbe čl. 953. i sl. ne dolaze u obzir. Znači li to da za fazu nakon iskrcaja nema u PZ specifičnih odredaba o privremenim mjerama na teretu? A privremenu mjeru traži čl. 597.s.t.1.toč..3. Ako je to točno, u tom bi slučaju trebalo za privremenu mjeru primjenjivati odredbe Ovršnog zakona. Kako postoji privilegij na teretu dok je još ukrcan (čl.592. PZ) i privilegij traje još 15 dana nakon iskrcaja, kada dođe do iskrcaja temeljem privremene mjere po čl. 965. bilo bi logično da privilegij ostaje na snazi još 15 dana nakon takvog iskrcaja. S druge strane iz odredbe čl. 597. st.1. toč.3) PZ proizlazi da se privremena mjera može zatražiti i odobriti i nakon iskrcaja u roku od 15 dana „....od kada su stvari iskrcane.“ Dakle privremena mjera broj 2.

PZ nema odredaba o postupku provedbe privremene mjere iz čl. 965. pa se primjenjuje Ovršni zakon. No, nije baš sasvim jasno je li kod privremene mjere po čl. 965. PZ potrebna tužba radi opravdanja te privremene mjere. Nije potrebno dokazivati opasnost onemogućenog, odnosno otežanog namirenja. Naime, jasno je da se predlagatelj neće moći namiriti bez privremene mjere pošto će u tom slučaju prestati privilegij. Dovoljna je vjerojatnost postojanja tražbine. Tužba nije dostatna. Jednako i kod privremene mjere po čl. 597.st.1.toč.3. PZ. Budući da se primjenjuje Ovršni zakon, smatram da se treba pridržavati i odredaba o opravdanju privremene mjere.

PZ u odredbi čl.597.st.1.toč.3. kao da predviđa mogućnost prestanka privilegija jedino ako su stvari „iskrcane“! Formulacija „...od dana kad su stvari iskrcane“ značila bi da dok su na brodu ne teče rok od 15 dana.

Nije nužno da je teret predan trećoj osobi, pa se može nalaziti i kod prijevoznika.

Konačno privilegij, temeljem odredbe čl. 593. PZ, prelazi i u slučaju kada teret dobije novoga vlasnika, koji očito može postati vlasnikom i tek 14-tog dana.

Postoji mogućnost da je teret iskrcan i uskladišten temeljem privremene mjere određene po čl. 965. PZ protiv „osobe...ovlaštene da raspolaže sa teretom“¹² u času ulaganja i donošena

¹² čl. 526 - 546., čl. 547 - 574. PZ.

privremene mjere. Je li novčana ili nenovčana tražbina koja je bila osnova za privremenu mjeru iz čl. 965. PZ istovremeno i osnova za privilegij na teretu po čl. 592. PZ može biti sporno. Odredba čl. 965. PZ ne govori ništa o zabrani otuđenja (osim ako nije tako formulirano u rješenju o privremenoj mjeri) pa je moguće zamisliti da vjerovnik ima privremenu mjeru protiv starog vlasnika a da i protiv starog i/ili novog vlasnika mora postupati po čl. 597. PZ novim prijedlogom za privremenu mjeru u roku od 15 dana, jer izgleda da privremena mjera po čl. 965. PZ ne prekida rok prestanka prema čl. 597. PZ.

PZ u čl. 592. st. (1)., toč. 3. određuje da su, između ostalih, tražbine koje *ex lege* stvaraju privilegij na teretu i tražbine iz ugovora o prijevozu, uključujući i troškove uskladištenja ukrcanih stvari. Te tražbine obuhvaćaju vozarinu, oštećenja i gubitak tereta, zakašnjenje, smanjenje vrijednosti i sl. (čl. 526 - 546. PZ)¹³

Nije sasvim jasno što je zakonodavac želio uključivanjem u privilegirane tražbine i one s naslova troškova uskladištenja ukrcanih stvari. Uključivanje ovih tražbina u privilegirane ne čini se opravdanim. Vjerojatno se misli na skladištenje nakon iskrcaja što je uređeno u čl. 541. - 546. PZ, pa je pitanje troškova skladištenja riješeno na drugi način. Naime, skladištar ima pravo retencije. Bilo bi mu u interesu da podnese prijedlog za privremenu mjeru zbog mogućnosti da se teret proda.¹⁴

Pitanje pasivne legitimacije kod takovog slučaja također je problematično, a najviše u slučaju teretnice po naredbi. Čini se da bi prijevoznik morao upraviti postupak protiv krcatelja. Dublja analiza ovog problema ipak nadilazi okvire i ciljeve ovog rada.

Određenu važnost imaju i odredbe čl. 595. PZ o prijevoznikovom pravu retencije kao i čl. 595. PZ o tome da se izvršavanjem prijevoznikova prava retencije ne dira u red prvenstva tražbina osiguranih privilegijima na broskom teretu.

¹³ Ima mišljenja da se ne odnosi na *dead-freight*, odnosno na tzv. mrtvu vozarinu.

¹⁴ Čini se da pravo retencije skladištara ima drugi učinak nego pravo retencije prijevoznika (čl. 595. PZ. S druge strane čini se da bi skladištar također imao privilegij za te troškove.

4. Prestanak privilegija

U svezi s korištenjem pojma „prestanak“ doktrina smatra da se kod privilegija na brodu radi o prekluzivnom roku.¹⁵

Jedan od razloga prestanka privilegija prema čl. 597. PZ, t. 4) je i slučaj kada su iskrcane stvari „.....na zakonit način prešle u ruke trećih osoba koje ih ne drže u ime dužnika“ .¹⁶

Dakle, treće osobe na koje prelazi teret ne smiju držati teret u ime dužnika. Posao kojim su stvari predane trećoj osobi ne mora biti naplatan. Predaja mora biti fizička, jer sam posao kao naslov (titulus) nije dostatan bez fizičke predaje (modus).

5. Umjesto zaključka - problem mjerodavnog prava za privilegije na teretu na brodu pod stranom zastavom u hrvatskoj luci

Kada brod koji vije stranu zastavu prevozi teret i iskrcava ga u luci u Republici Hrvatskoj, treba detaljno razmotriti odredbe koje se primjenjuju. Postavlja se pitanje primjenjuje li se PZ ili pak PZ upućuje na strano pravo ? PZ nema direktnih odredbi pa niti konkretnog upućivanja na strano pravo izričito za privilegije na teretu.

Odredba.čl. 966. Glave I, Dijela desetog PZ (O mjerodavnom pravu i o nadležnosti sudova Republike Hrvatske) određuju da se Dio deseti primjenjuje »....na sve odnose iz pomorske plovidbe«. Očito je da su i odnosi vezani uz teret na brodu dio pomorske plovidbe. Čini se, dakle, da bi trebalo primijeniti odredbe PZ o mjerodavnom pravu.

Međutim, već slijedeći članak 967. PZ jasno određuje da se odredbe Glave II. (čl. 967 - 988.) primjenjuju na svaki

¹⁵ Jakaša i Pallua, *op.cit.*str.104. Za privilegij na brodu pomorske Konvencije od 1926 (čl.9.) i 1967 (čl.8.) određuju da privilegiji utrnjuju (s'eteignent, cease to exist (1926); shall be extinguished, (1967). Konvencija 1967. g. izričito određuje da ne može biti ni obustave ni prekida tog roka. Odatle je dopušteno izvesti da se radi o prekluzivnom roku privilegija na brodu. Isto pravilo bi moglo vrijediti i za privilegij na teretu.

¹⁶ U odredbi čl. 564.talijanskog Codice della navigazione taj je razlog stiliziran tekstom „.....prima che le cose siano passate legittimamente a terzi“ što je talijanska doktrina prihvatila, bez primjedbe.Volli, Privilegi, Diritto della Navigazione; Nuovissimo Digesto Italiano, 1966, (Estratto) str. 13.; Berlingieri, F, I Diritti di garanzia sulla nave, l'aeromobile e le cose caricate., 1965, str.423.,

plovni objekt koji je brod. Teret nije brod, pa se prema toj odredbi čl. 967. na privilegij na teretu ipak ne bi primjenjivale odredbe Glave II. Dijela desetog PZ.

Postavlja se pitanje je li odredba čl. 966. PZ u Glavi I. sveobuhvatnija, «jača» od odredba Glave II., tj. primjenjuju li se odredbe PZ o mjerodavnom pravu i nadležnosti sudova na «SVE ODNOSI», dakle i na brodski teret bez obzira što taj teret nije spomenut u Glavi II? Mišljenja sam da se primjenjuju na »sve« i zato što se Glava II. primjenjuje samo na dio odnosa. To znači da, iako se u Glavi II. spominje samo brod, pozivanje odredbi na »brod« treba tumačiti i šire na način da se te odredbe primjenjuju i na brodski teret.

Slijedeći problem su odredbe Glave II., najprije čl. 967. koja se može tumačiti na način da se odredbe Glave II. primjenjuju na sve terete na plovnom objektu koji se smatra brodom prema hrvatskom pravu ili pravu države čiju pripadnost taj objekt ima.

Odredba čl. 968. st.1. PZ upućuje na materijalne odredbe (uz isključenje kolizijskog prava) stranog materijalnog prava.

Problem može nastati kod odredbe st.2. čl. 968. PZ. Treba, naime, razriješiti je li privilegij na teretu stvarno pravo? Glede toga ističem da su odredbe o privilegijima na teretu locirane u PZ u Dijelu sedmom - UGOVORI« čl. 592 - 597. dok su privilegiji na brodu locirani u Dijelu petom - »STVARNA PRAVA«, GLAVA II.. čl. 241 - 252. Prema tom zaknodavnom lociranju odredaba PZ, očito je da su privilegiji na brodu stvarna prava, dok to nije očito za privilegije na teretu.

Svakako privilegij na teretu ima slabiji pravni položaj. Brže prestaje, formalnosti za njegovo postojanje odnosno utvrđenje su složeniji, učinak je slabiji. Očito da vjerovnik privilegija na teretu ima lošiju situaciju od vjerovnika hipoteke i privilegija na brodu. Osim toga privilegij na brodu može se upisati u upisnik brodova, može biti osnova za privremenu mjeru dok privilegij na teretu ne može.

Ako se tako gleda, teško je reći da je privilegij na teretu stvarno pravo. No, on ima i dosta elemenata stvarnog prava, od kojih je najvažniji prijenos privilegija na novog vlasnika kao i veza koja postoji između privilegija na teretu i privremene mjere, koja je bitna temeljem čl. 597.st.1.toč.3. i niz drugih odredaba PZ.

Već je uvodno spomenuto da doktrina ima svoje mišljenje o pravnoj naravi privilegija na teretu :

»Pravni značaj ovog instituta je donekle drukčiji nego što je pravni značaj privilegija na brod. U ovom slučaju naime ne radi se o zakonskoj hipoteci, nego o pravu prvenstvenog namirenja i pravu na stvaranje založnog prava u određenom roku i uz određene kautele.«.....«Svrha ovog instituta je da određeni krug vjerovnika osigura od toga da ne bi došli u konkurenciju s običnim vjerovnicima svoje protustranke i da bi, čak i u slučaju stečaja, zadržali pravo prvenstvenog namirenja iz tako obrazovane razlučne mase.«¹⁷

Doktrina, dakle, smatra da je značaj »donekle drukčiji«, tj. nije sasvim drukčiji. Uz to doktrina smatra da je svrha sticanje prava prvenstva kod obrazovanja stečajne razlučne mase, što je karakteristika stvarnih prava.¹⁸

Zanimljiva je odredba čl. 81. Stečajnog zakona¹⁹:

»Vjerovnici koji imaju založno pravo ili pravo na namirenje na kojoj stvari ili pravu koji su upisani u javnoj knjizi (zemljišnoj knjizi, upisniku brodova, zrakoplova, intelektualnog vlasništva i sl.), imaju pravo pokrenuti ovršni postupak radi prodaje stvari ili unovčenja prava prema odredbama članka 164.a ovoga Zakona.«²⁰

Važno je ukazati da gornja definicija daje razlučno pravo i za „...pravo na namirenje...« koji je opis doktrina dala privilegiju na teretu i dalje daje pravo »...na unovčenje prava...«. U takovoj situaciji smatram da bi se odredbe Pomorskog zakonika o stvarnim pravima na brodu trebale primijeniti i kod privilegija na teretu i to prema odredbi čl. 968.st.2. tj. za slučajeve problema »*real rights register*« i »*flag register*«²¹ koji će tek utvrditi pravo države čiju zastavu vije brod²².

¹⁷ Jakaša/Pallua, Stvarna prava i privilegije, rukopis,, 1964, str.110.

¹⁸ Nisam uspoređivao odredbe stečajnih odredbi iz 1964., ali sada važeći Stečajni zakon ima neke odredbe u čl. 81. i sl.,

¹⁹ Narodne novine, 44/96, 29/99, 129/00, 123/03 i 82/06).

²⁰ Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, Narodne novine 123/03.

²¹ Vidi Ivković, Pomorski privilegiji, 2007, str. 23. pod: ad čl. 969.st.1.toč.2.; str. 144-147 i dalje.

²² čl.968. (2) Kada kolizijske odredbe ovog dijela Zakonika upućuju na primjenu prava državne pripadnosti broda, a to pravo dopušta da brod privremeno vije zastavu druge države u kojoj se vodi zakupovni

Slijedeća faza bila bi utvrđivanje tog stranog prava.

Budući da nema međunarodnih konvencija o privilegijama na teretu, treba se primijeniti strano važeće pravo. I to može biti više nego komplicirano jer problematika privilegija općenito se razlikuje kod pravnih sustava koji imaju zakone od onih gdje se koristi i »*common law*«. Ovaj potonji je baš u pogledu privilegija na brodu katkada teško dokučiv, a glede privilegija na teretu još i više²³. Postoje dvije mogućnosti: a) da strano pravo koje bi se trebalo primijentiti uopće ne predviđa privilegij na teretu; ili b) da ga predviđa.

Postavlja se pitanje: ako strano pravo ne predviđa privilegij na teretu, dolazi li podredno do primjene PZ? Možda je znakovito da sve Konvencije o privilegijama na brodu dozvoljavaju članicama da odrede i dodatne privilegije u svojim propisima.²⁴ Smatram dakle da bi u takovom slučaju trebalo primijeniti odredbe PZ..

Ukoliko bi se smatralo da se Dio deseti (O mjerodavnom pravu...) ne primjenjuje na privilegije na teretu, trebalo bi koristiti odredbe čl. 986. PZ ili primijeniti odredbe o sukobu zakona.

Smatram da čl. 986. PZ daje tako široke granice da se obzirom na sličnost privilegija na brodu i teretu, može »...*na odgovarajući način primijeniti načela Pomorskog zakonika i drugih zakona...*« pa tako i »...*načela pravnog poretka Republike Hrvatske...*«.

Čini se, ako bi se odlučilo da se primjenjuju odredbe o sukobu zakona, da bi tada vjerojatno nastao problem polaznog propisa države čiju zastavu brod vije, ako se radi o brodu koji vije zastavu »flag register«.

registar, za sporni će se odnos primijeniti pravo države čiju brod zastavu privremeno vije ako to predviđa pravo državne pripadnosti broda.

²³ Već sam engleski izraz „lien“ (koji odgovara nekako izrazu „privilegij“) razlikuje se u common law na „traditional maritime liens“ i „statutory rights in rem“ a podjela ide još i dalje. Kako će se dobiti baš odgovarajuće odredbe stranog prava, recimo preko ministarstva, i nije baš sigurno. Vidi Ivković, Pomorski privilegiji, 2007, str. 59-73.

²⁴ Konvencija o privilegijama iz 1926, u čl.3.st.2., ona iz 1967. u čl. 6., ona iz 1993. u čl.6. Čini se dakle da je to opće prihvaćeno pravo država, bar za privilegij na brodu, pa bi najvjerojatnije bilo, da postoje konvencije, prihvatljivo i za privilegij na teretu.

LIEN ON CARGO CARRIED ON THE SHIP

Definition of the lien on cargo in the doctrine as well as provisions in the Maritime Code is considered. According to the location of the provisions regarding the lien on ship and lien on cargo in Maritime Code the differences are analysed. There is a close interaction between the arrest of the ship and of the cargo with different results. It is pointed out that there is a difference between »stoppage in transitu« and arrest of cargo due to privilege. Special care is taken in the study of the position of a ship flying a foreign flag when in Croatia due to the fact that no exact provisions are provided for in Maritime Code.

Key words: lien on cargo carried on the ship, lien on ship, pledge, provisional measures, applicable law